

Рейзіна Ю. В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

КОГНІТИВНІ СТРУКТУРИ В СЕМАНТИЦІ КОНЦЕПТУ «МЕТА» В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Статтю присвячено дослідженню номінативних одиниць, що виражають концепт мети в українській мові. Одним з основних завдань сучасної лінгвістичної семантики стало дослідження концептуалізації світу мовою, її лексикою та граматикою, тобто дослідження того, як мова членує світ і як вона його представляє. Ця мовна картина світу – і є уявлення про світ, що стоїть за кожною конкретною мовою. Дослідження мовної семантики стає в рамках такого завдання першим кроком для відтворення фрагментів мовної та, зрештою, й концептуальної картини світу.

*Концепт – найменша одиниця концептуальної картини світу, і є одним з видів репрезентації знань. Використовуючи методи дефініційного та концептуального аналізу, зроблено спробу визначити когнітивну структуру концепту «мета» в українській мові, і таким чином описати зміст і складові концепту. Семантичне дослідження номінативних одиниць «мета» та «ціль» дозволили нам виокремити певну структуру концепту «мета», дослідити асоціативні зв'язки, та виявити вплив на розвиток та життя особистості. Було встановлено, що мета виникає на основі потреб, бажання, інтересу, цінностей, емоції, включає в себе досвід, знання, наявні умови, самооцінку, передбачає засоби, спосіб дії, результат, наслідки. Концепт мети, у вигляді «цільової ситуації» має такі складові: **утворення, постановка мети** (з урахуванням оцінки умов для досягнення, можливостей, власних сил), **підбір засобів та способів досягнення, застосування дій** (зусиль) для досягнення, ідентифікація перешкод (необов'язково), і нарешті, заключний етап: **оцінка** досягнення мети. Цілепокладання – важлива частина людської життєдіяльності, наявність мети означає якісний бік життя, визначає поведінку та внутрішній стан людини, впливаючи на її самооцінку, самопізнання, ставлення до життя; життя ж без цілі позбавлене сенсу.*

Ключові слова: метод концептуального аналізу, дефінітивний аналіз, когнітивні структури, мета, ціль, концепт.

Постановка проблеми. Актуальність даного дослідження зумовлюється необхідністю розширювати наші уявлення про навколишній світ та людину, що віддзеркалюються в системі мови. Вивчення номінативних одиниць, об'єднаних загальним концептом «мета», сприяє формуванню нашого уявлення про створюваний ними фрагмент мовної картини світу. Ця проблема вписується в коло актуальних тем когнітивної семантики та семантичної типології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджуючи когнітивні процеси через призму мовних явищ, когнітивна лінгвістика розглядає мову як частину пізнавальної діяльності людини. Виникнувши в 70-х роках в Америці, одним з головних завдань когнітивної лінгвістики є дослідження функціонування мови з метою пізнання самої людини. Основним семантичним терміном в когнітивній лінгвістиці є концепт, що одночасно є позначенням якогось явища, маючи мовну оболонку, і власне уявленням цього явища

в свідомості самого мовця. В українському мовознавстві дослідженням різних концептів займалися такі лінгвісти як С. Жаботинська, Г. Яворська, Т. Радзівська, О.О. Селіванова та ін.

Як справедливо відмітила О.П. Воробйова в своїй статті, дослідження різноманітних концептів свідчить про формування своєрідної наукової моди, і передбачає, що провідне місце займуть міждисциплінарні концептологічні дослідження [2, с. 54]. І сьогодні когнітивні дослідження давно вийшли за межі власне науки про опис концептів, все більше й більше з'являється тенденція інтегрувати власне лінгвістику в філософію, психологію, соціологію та інші антропоцентричні науки.

Постановка завдання. Основною метою дослідження є концептуальний аналіз слів **ціль** і **мета** в термінах когнітивної семантики, що передбачає вирішення наступних **завдань**:

– аналіз словникових дефініцій та поняттєвий аналіз за довідковими та енциклопедичними джерелами;

– визначення лексико-семантичного оточення слів на основі перших 10 посилань видачі пошукової системи Гугл за запитом: «мета в житті людини» (на липень 2024 року);

– виявлення змісту та складових концепту «мета».

Виклад основного матеріалу. За визначенням «Словника основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики», «концепт – мінімальна структурна одиниця знання у свідомості людини» [11, с. 38]. Класичне визначення, започатковане А. Вежбицькою, наділяє його двовимірністю: це об'єкт, що має певне мовне позначення та відображає певні уявлення людини. В більш широкому трактуванні концепт враховує весь оточуючий світ людини, включаючи ментальний: думки, уявлення, знання, досвід тощо. Таким чином, маючи формальне зображення за допомогою мовних засобів, та проходячи крізь призму людської свідомості, концепт – є основним джерелом пізнання, усвідомлення фрагментів дійсності, і, відтворенням мовної картину світу. За словами Хорошун, «з концептів складається семантичний простір конкретної мови, а за семантичним простором можна судити про структуру знань» [20, с. 158]. З чого складається сам концепт, яка його структура? Знову звернувшись до статті Хорошун, побачимо, що «організація концепту складна і включає в себе поняттєві й культурні складники: вихідну форму (етимологія), основні змістові ознаки, конотації (асоціації та оцінки)» [20, с. 159]. За даними Словника, «аналізуючи значення мовних одиниць, що репрезентують концепт, можна дослідити та визначити його зміст і структуру» [11, с. 40]. В більш широкому сенсі, як зазначає М.М. Полюжин, «концептуальний аналіз спрямований на виявлення змісту концептів, формалізацію того, що притаманне інтуїції та наявне в колективному несвідомому й виражається мовленням» [13, с. 85–86].

В картині світу, що представлена в природній мові, поняття мети займає одне з центральних місць, поруч з «потребами» та «діяльністю». Ціль є організуючим початком великого комплексу понять, що належать до людських справ.

Проаналізуємо концепт «Мета», базуючись на даних словників, які на думку Анатолія Франса є «всесвітом в алфавітному порядку». Тобто словники – це вербалізація людських уявлень про світ, і є певним чином упорядкованою картиною світу.

За походженням, слово «мета» в першому значенні – запозичення з латинської мови, що означає «ціль, межа; фініш, старт (початковий і кін-

цевий стовпи на іподромі), споріднене з лит. «кіль, жердина; стовп». В другому значенні «мета» – край земельної ділянки, поля; місце на кінці ораного поля, де плуг викидає скибу [4, с. 447].

Аналіз словникових дефініцій. **МЕТА.**

– Те, до чого хтось прагне, чого хоче досягти; ціль (у 2 знач.) Заздалегідь намічене завдання; задум (у 1 знач.) Мати на меті <Мати метою (ціллю)> див. *мати*²; Осягати / осягнути (осягти) [свою] мету [ціль] див. *осягати*; Ставити / поставити (покласти) [собі] метою (за мету) див. *ставити* [17, с. 683].

– Те, у чому людина бачить кінцевий результат своїх або чийхось дій, чого вона прагне. З метою чогось – для чогось. Мати на меті, ставити за меті – прагнути досягти чогось. • ціль [19, с. 516].

– Те, що хтось намагається досягнути, здобути, до чого прямує • досягти мети, мати спільну мету [з лат. *теїа* «ціль, межа; фініш, старт»]. Син. Ціль [6, с. 236].

– Мета виправдовує (освячує) засоби. Мети досягнуто [1, с. 626].

– *прямувати; наближатися; мрія; важливість; наблизитися; здобувати; наближати; покликання; самостійність; спромагатися; ставати; бажаний; бажано; бачення; бідніти; важливий; вибір; вибрати; вимога; віддалятися; головне; життя; здобуток; зірка; змогти; йти; недарма; обов'язково; обов'язок; перемагати; перемогти; поклик; почуття; свобода; стати; стриманість; терпіння; усвідомити; хотітися; цікавитися; щастя* [10, с. 218].

– усвідомлений образ передбачуваного бажаного результату, на досягнення якого спрямована дія людини; заздалегідь уявлюваний результат свідомої діяльності. Мета завжди свідомо [24, с. 246].

ЦІЛЬ – запозичене із середньовісньонімецької мови через посередництво польської «мішень, мета» [5, с. 258].

– образ майбутнього, бажаного результату людської діяльності. Ц. є безпосереднім спонукальним мотивом діяльності людини, що визначає і мобілізує її волю. Процес формування і реалізації Ц. називається цілепокладанням [20, с. 706].

Предмет, місце, істота, мішень, куди спрямовується постріл, удар, кидок тощо. 2. Мета; чого прагнуть, чого намагаються досягти. Мати ціль – мати на меті (метою) [19, с. 864].

– місце, пункт, в який треба влучити, стріляючи з чого-небудь або кидаючи чим-небудь • снаряди падали в ціль, влучити в ціль, 2, перен, те, до

чого прагнуть, чого намагаються досягти • *ціль життя. Син. Мета* [6, с. 516].

Предмет, істота або місце, куди спрямовують постріл, кидок, удар і т. ін. Те саме, що мішень [18, с. 235];

– *прямувати; вразити; наблизитися; вражати; спрямувати; бажання; важливість; витриманий; витримано; здобути; зірка; йти; можливість; наближати; наближатися; побачити; поклик; правий; тримати; хотіти* [10, с. 436].

Таким чином, завдяки аналізу словникових даних, можемо виокремити наступні риси: межа, фініш, старт, кіл, жердина, стовп, мішень, намічене заздалегідь завдання, намір, задум, кінцевий результат своїх або чийось дій, план, зміст (життя), головне, важливе, життя, здобуток, зірка, мрія, перемога, свобода, щастя. Наявність мети передбачає засоби досягнення, терпіння, самостійність. Щось роблять з метою, тобто для чогось. Мета може бути спільною. Мета свідомо. Мету осягають, мають, ставлять, покладають. До мети прагнуть, прямують, наближаються, віддаляються. І, врешті-решт, мети досягають або її здобувають.

Ціль має іншу етимологію, ніж мета: мішень, місце, предмет, в який стріляють, кидають або б'ють, майбутній бажаний результат людської діяльності. Ціль мають, її прагнуть, бажають, бачать, хочуть, тримають, до неї прямують, наближаються, та досягають або здобувають. Вона важлива, бажана, можлива, права, зірка. Ціль життя.

Дуже чітко прослідковується метафоричний переніс ситуації, в якій хтось цілить в об'єкт, з ситуацією цілепокладання. Назвемо наш концепт «цільова ситуація», та спробуємо визначити складові такої ситуації.

В цільовій ситуації є **суб'єкт** (дійова особа), який бачить перед собою якусь межу, стовп, мішень, до якої він повинен дістатися або влучити. При цьому влучити у щось можна лише роблячи якісь зусилля для цього (кидати, стріляти, бити, йти, рухатися). При цьому суб'єкт бажає отримати цей результат, і, попередньо оцінивши ситуацію, і передбачивши засоби досягнення, розуміє, що міг би його досягти.

Один суб'єкт може мати **одну або кілька цілей**. Як в тирі, вони перед очима (тобто усвідомлені і бажані), вони різні за розміром, кольором, матеріалом, на різній відстані тощо (різний зміст мети). Мета виходить з емоційного стану суб'єкта, його уяви і бажання, це складова його інтимної сфери. *Ціль має резонувати в душі*

людини, інакше не виникне мотивації для її здійснення, треба слухати свій внутрішній голос, ніхто окрім самої людини не знає, що для неї краще [25]. Ціль не видно зовні, вона може бути прихована від оточуючих (*приховати справжні цілі*), але ця ціль справжня та ціннісна лише для того, хто її собі ставить, адже для досягнення мети необхідно *вміти розуміти свої бажання, потреби, цінності* [8]; це має *принести задоволення* [9].

Якщо **цілей декілька**, вони дискретні, кожна з них матиме свій набір елементів для досягнення. Цілі можуть бути найголовнішими, чіткими, справжніми, туманними, чоловічими або жіночими, безглуздими, життєвими, на рік, остаточними, найвищими, правильно поставленими, глобальними та локальними, кінцевими, масштабними та проміжними, актуальними. *Цілей може бути безліч* [25].

Різні суб'єкти можуть мати однакову, *схожу* [22] мету. Але виходять з різних передумов, роблять різні оцінки підбору засобів, і, врешті-решт, кінцевий результат у кожного буде свій власний. Наприклад, мета кожної жінки – мати сім'ю, але чи всі жінки матимуть однакові результати?

Загальну (або спільну) мету може мати **необмежена кількість суб'єктів**. При спільній меті суб'єктом ситуації цілепокладання буде організація, спільнота. Таким колективним суб'єктом може виступати громада, партія, країна, цілий світ, що складаються з конкретних людей, для яких певна поставлена мета має цінність. Також ціль може бути *продиктована трендом або іншою людиною* [16]. І тільки усвідомлена і бажана ціль кожним суб'єктом групи, призведе до того, що цей суб'єкт застосує власних зусиль для досягнення спільної мети. Полюючи на одного звіра, всі мисливці мають певну ціль, засоби, бажання та способи полювання. Якщо мисливець не має бажання, або рушниці, він не буде робити нічого, аби сприяти досягненню цілі. Дуже часто такими цілями є абстрактні цілі: наприклад, *мир на землі*.

Концепт цілі – це цілеспрямована діяльність, що має початок (постановку цілі), розвиток, кінець (оцінка результату). Ціль дуже тісно пов'язана з психологією людини. Як зазначає Шапар, «утворення або виникнення мети – центральний момент у ході виконання дії і головний механізм формування нових дій» [24, с. 247]. Отже, будь які дії людини спричинені виникненням певної цілі. Як виникає мета з точки зору психологічних процесів? За даними того ж психологічного словника: «Основа формування мети в людини – її пред-

метно-матеріальна, трудова діяльність, спрямована на перетворення оточення» [24, с. 247].

Мета – стимул для дії, це старт, ціль виникає в просторі мислі та уяви. Ціль – усвідомлення бажаного майбутнього результату дії, об'єкт бажання. Це перший етап – **утворення мети**: *ставити собі метою, поставити за мету, мати на меті, знати ціль, визначити мету, мати ціль*. На цьому етапі відбувається оцінка умов та самого себе, своїх власних можливостей, без цього неможливо поставити собі мету. З постановкою цілі, таким чином, пов'язані процеси самопізнання особистості, її самосвідомості, самооцінки [12, с. 95]. Один з інтернет-ресурсів радить вибрати ціль, **яка дійсно надихає та змушує усміхатись** [3]. Для досягнення мети необхідно передбачити: *здоров'я, зв'язки, освіта та цілеспрямованість* [7]; *знати свої сильні сторони і вміти працювати в задоволення* [8]; *бути впевненим в собі, мати позитивну самооцінку, знати собі ціну, мати мужність і силу, розум* [8]. В статті «12 кроків» автор стверджує що **не потрібно знати на самому старті, "як" ви збираєтесь досягати мети. Просто прийміть рішення. "Як" з'ясуєте по дорозі** [3].

Засоби – близький супутник мети. Саме усвідомлення наявних засобів може призвести до постановки мети. Адже не маючи рушниці, навряд чи комусь прийде в голову піти на полювання. В мішень, не маючи відповідних засобів (патронів, наприклад, певного калібру для полювання на ведмедя) неможливо влучити. Об'єктивно оцінивши засоби і можливості, що наявні (або необхідно знайти) для досягнення мети, можемо приступати до її виконання (відправлятися на полювання). *«Йти по трупах, засоби виправдовують цілі, бачити ціль, зробити план дій, намацати стратегію руху* [7]; *тримати мету завжди перед очима* [3]; *чітко бачити картинку своєї мети* [3]; *мати підтримку родини або близьких* [3]; *скласти план реалізації* [23], а якщо не знають, як на практиці це можна реалізувати, то *така мета – туманна* [9].

Зародившись в емоційній сфері, при оцінці можливостей, може виникнути розуміння, що це *недосяжна мета, нереальна ціль*.

Коли ціль усвідомлена, бажана, об'єктивно обумовлена, передбачає засоби і способи її досягнення, отримання результату, суб'єкт приступає до її **досягнення**. В той же час відбувається і оцінка термінів її досягнення, конкретизація, пріоритетність: *велика ціль, головна мета, кінцева ціль; найголовніша мета, цілі на рік або*

на цей тиждень, мета життя, остаточна мета, найвища мета.

Ціль – це напрямок, до якого прямують, якого досягають. Отже, одна з головних рис концепту – наявність шляху, рух вперед, дії. Ідея шляху до пункту призначення кінцевої точки підкреслюють вирази: *йти, прямувати до цілі. Мета – труд, рух* [7]. Численні автори інтернет-ресурсів радять: *розбити досягнення мети на керовані кроки, і щодня просуватись вперед* [3]; *не стояти на місці, працювати, йти вперед* [22]; *найголовніший етап – дії, реалізація мети – результат роботи* [23]; *наявність мети – вектор руху* [25]; *докладати максимум зусиль* [25]; *цілі ведуть по життю за потрібною стежкою, це маршрут до успіху, мати мету – йти своєю дорогою, не збитися зі шляху* [23].

А рух без цілі – означає бродіння, хаотичне пересування, людина без цілі – корабель, що збився з маршруту [25]; *Без цілей життя схоже на хаос, на низку випадкових подій, які ми не можемо контролювати* [16]. Більше того, відсутність мети в житті асоціюється з відсутністю сенсу жити: *Життя без цілі – безглузде* [9]; *відсутність цілей викликає деградацію* [25], а наявність мети в житті – *найголовніша з усіх життєвих цілей, коли є ціль – більше хочеться жити* [7]; *людина живе заради мети* [22]; *мета дає сенс життя, змінює настрій і характер* [23]; *ціль наповнює життя змістом* [25].

Дії – головний партнер мети, відсутність дій (не дії) передбачає відсутність мети. Можна запитати: з якою метою (для чого) ти ореш або полюєш? Але питання «з якою метою (для чого) ти не ореш або не полюєш?» – вже питання про причини, а не цілі.

Образ шляху передбачає і зустріч з **перешкодами**, обхід або подолання перешкод, помилковий маршрут, глухий кут: *протистояти обставинам і забобонам оточуючих* [8], вираз *бачу ціль – не бачу перешкод*. Після усвідомлення перешкод або інших причин, може відбутися коректування цілі: *змінити неактуальну мету – вибрати новий маршрут* [25].

Мета – це не тільки початок і старт, разом із тим, це й її реалізація, кінець, фініш, і проектується в майбутнє.

Останній етап – оцінка результату. Ми або досягаємо мети, або ні. Досягнувши мети, людина переключається на досягнення інших, або ставить собі нову. Не досягнувши, корегує, шукає нові шляхи для досягнення, або відмовляється від неї.

Ціль відіграє важливу роль у процесі само-реалізації. Вона формує усвідомлене ставлення людини до своєї життєдіяльності [12, с. 94]. Наявність мети – загалом позитивно характеризує людину, а її відсутність – негативно. *Людина-пустушка не має цілі в житті, а людина з ціллю – людина з особистісним потенціалом, яку поважають* [7]; *люди з ціллю живуть ефективніше, більш повноцінно, досягають більшого* [7]; *людина, маючи ціль, вирушає в дорогу до себе* [8]; *мета дає сенс життя* [23]; *ціль наповнює життя змістом* [25].

Висновки. Ціль – один з найважливіших елементів людської діяльності. Завдяки дефініційному та концептуальному аналізу було визначено наступні складові цільової ситуації:

- Утворення цілі
- постановка цілі

- оцінка можливостей
- підбір засобів, методів і шляхів по досягненню цілей
- дії по реалізації цілі
- усвідомлення (ідентифікація) перешкод (може з'являтися на будь-якому етапі або не з'явитися взагалі)
- подолання перешкоди (якщо є)
- оцінка результату

Було також визначено, що ціль має дуже тісний зв'язок з людською особистістю, а саме є не тільки рушійною силою всього, що робить людина, а й є визначенням її ставлення до життя. Досягнення цілі не тільки впливає на самооцінку, а є осмисленням сенсу життя.

В подальших дослідженнях планується зробити компаративний аналіз концепту «мета» в українській та французькій мовах.

Список літератури:

1. Береза Т., Зубрицька І., Зелений Ю. Мова – не калька: словник української мови. Львів : Априорі, 2015. 664 с.
2. Воробйова О. П. Концептологія в Україні: здобутки, проблеми, прорахунки. *Вісник КНЛУ. Сер. Філологія*. 2011. С. 53–64. URL: <https://uaclip.at.ua/kontseptologiyavisnik2011pdf.pdf> (дата звернення: 25.10.2025)
3. Дванадцять кроків для досягнення омріяної цілі. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2017/07/09/225129/> (дата звернення: 23.10.2025)
4. Етимологічний словник української мови: В 7 т. Т. 3: Кора–М / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.) та ін. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. К.: Наукова думка, 1989. 552 с.
5. Етимологічний словник української мови: В 7 т. Т. 6: У–Я / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.) та ін. НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. К.: Наукова думка, 2012. 864 с.
6. Івченко А. О. Тлумачний словник української мови. Харків: Фоліо, 2002. 543 с.
7. Козлов Н. І. Мета в житті. URL: http://psychologis.com.ua/cel_v_zhizni.htm (дата звернення: 23.10.2025)
8. Лепіліна А. 50 цілей в житті людини. URL: <https://goal-life.com/uk/page/goals/50-ciley> (дата звернення: 23.10.2025)
9. Ліщук М. Як визначити найголовнішу мету в житті та реалізувати її? URL: <https://surl.li/fptylq> (дата звернення: 23.10.2025)
10. Мартінек С. В. Український асоціативний словник. У 2 т. Т. 2. Від реакції до стимулу. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 468 с.
11. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 196 с.
12. Муляр В. І. Самореалізація особистості як соціальна проблема (філософсько-логічний аналіз). Житомир: ЖІТІ, 1997 р. 214 с.
13. Полужин М. М. Типологія й аналіз концептів. *Іноземна філологія*. 2009. Вип. 121. С. 80–89. URL: <https://surl.li/rafhsn> (дата звернення: 23.10.2025)
14. Сайчук В. Мета людського життя. URL: <https://surl.li/qrllyrt> (дата звернення: 23.10.2025)
15. Свідки Єгови. Чи наше життя має мету? URL: <https://surl.li/dysbqk> (дата звернення: 23.10.2025)
16. Сінкевич М. Як ставити цілі та досягати їх? URL: <https://surl.li/kvjazn> (дата звернення: 23.10.2025)
17. Словник української мови. В 11 т. (Ред. Колегія: акад. АН УРСР І.К. Білодід та ін.). К.: Наукова думка. Т. 4, 1973.
18. Словник української мови. В 11 т. (Ред. Колегія: акад. АН УРСР І.К. Білодід та ін.). К.: Наукова думка. Т. 11, 1980.
19. Тлумачний словник української мови: Понад 12 500 статей (близько 40 000 слів) / За ред. д-ра філологічних наук, проф. В. С. Калашника. 2-ге вид., випр. і доп. Х.: Прапор, 2005. 992 с.

20. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. – Київ: Абрис, 2002. 742 с.
21. Хорошун О. О. Концепт як основне поняття когнітивної лінгвістики. *Вісник Житомирського державного університету*. Випуск 49. Філологічні науки, 2010. С. 158–161. URL: http://eprints.zu.edu.ua/4089/1/Vip_49_32.pdf (дата звернення: 23.10.2025)
22. Хохлова В. Яка мета вашого життя. URL: <https://ij.ogo.ua/suzh/yaka-meta-vashogo-zhittya/> (дата звернення: 23.10.2025)
23. Чому життєва мета така необхідна людині. URL: <https://surl.li/ztrjjc> (дата звернення: 23.10.2025)
24. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Х.: Прапор, 2007. 640 с. URL: <https://archive.org/details/psycholoh2007> (дата звернення: 23.10.2025)
25. Що таке цілі в житті людини і які бувають? URL: <https://surl.li/qicbwj> (дата звернення: 23.10.2025)

Reizina Yu. V. COGNITIVE STRUCTURES IN THE SEMANTICS OF THE CONCEPT “GOAL” IN THE UKRAINIAN LANGUAGE

The article is devoted to the study of nominal units expressing the concept of «goal» in the Ukrainian language. One of the main tasks of modern linguistic semantics is to study the conceptualization of the world by a language, its vocabulary and grammar; i.e. to study how a language divides the world and how it represents it. This linguistic picture of the world is the idea of the world behind each particular language. The study of linguistic semantics becomes the first step in this task to reconstruct fragments of the linguistic and, ultimately, the conceptual worldview.

A concept is the smallest unit of the conceptual picture of the world and is one of the types of knowledge representation. Using the methods of definitional and conceptual analysis, an attempt is made to determine the cognitive structure of the concept "goal" in the Ukrainian language, and thus to describe the content and components of the concept. The semantic study of the nominative units "goal" and "purpose" allowed us to identify a certain structure of the concept of "goal", to investigate associative relations, and to identify the impact on the development and life of a person. It was found that the goal arises on the basis of needs, desire, interest, values, emotions, includes experience, knowledge, existing conditions, self-esteem, provides for means, method of action, result, and consequences. The concept of a goal, in the form of a "goal situation," has the following components: formation, goal setting (taking into account the assessment of conditions for achievement, opportunities, and own strength), selection of means and methods of achievement, application of actions (efforts) for achievement, identification of obstacles (optional), and finally, the final stage: evaluation of goal achievement. Goal-setting is an important part of human life; having a goal means a qualitative aspect of life, determines a person's behavior and internal state, influencing his or her self-esteem, self-knowledge, and attitude to life; life without a goal is meaningless.

Key words: *method of conceptual analysis, definitive analysis, cognitive structures, purpose, goal, concept.*

Дата надходження статті: 26.10.2025

Дата прийняття статті: 20.11.2025

Опубліковано: 29.12.2025